

Den hvide pest på arkivets gulnede sider

Cand.mag. Mette Høyrup fortæller her om tuberkulose fra Djurslands Lægeforening.

På Steno Museet befinder der sig et arkiv fra Djurslands Lægeforening samlet fra 1883 til 1969. En del af disse arkivalier er en samling af lister over personer, der døde af tuberkulose i lægeforeningens område 1886-1902.

Listerne er et vidnesbyrd om en sygdom, der prægede hverdagen for mange familier. Og det i et omfang, der kan være meget svært at forstå i dag, hvor sygdommen indtil for få år siden stort set blev betragtet som udryddet i Danmark.

Listerne fortæller også om lægevidenskaben dengang. Ud fra listerne kan man se,

at lægerne i de fleste tilfælde først fik kontakt til patienterne meget sent i sygdomsforløbet. Uden for de store byer behandlede og diagnosticerede man oftest i familien eller gennem kloge folk og lignende behandlere.

Mange betegnelser

Det ses også, hvordan hverken patienterne eller lægerne altid vidste, hvad det var for en sygdom, de havde med at gøre. Tuberkulose var en forholdsvist ny medicinsk betegnelse, der på dette tidspunkt ikke var den mest udbredte betegnelse. Den almindelige befolkning brugte navne, der for dem var mere betegnende for sygdommens karakter. I listerne bliver tuberkulose i indberetningerne fra lægfolk blandt andet kaldt så forskel-

lige navne som *brystsyge*, *tæring*, *svækkelse*, *brysttæring* eller *lungesvindstot*.

Lægerne benyttede også forskellige betegnelser og vidste heller ikke, hvad man skulle stille op med sygdommen. Det er bemærkelsesværdigt, at listerne stort set ikke angiver, hvordan de syge blev behandlet. Lægerne fokuserede i stedet på at få klarlagt, i hvor mange tilfælde tuberkulose kunne have været arvelig (hvilket blev opgjort til at være i mere end halvdelen af tilfældene).

Tuberkulosebakterien

Det er her bemærkelsesværdigt, at lægerne overvejende fokuserede på arveligheden som forklaring på tuberkulose. I 1882 havde Robert Koch nemlig påvist, at tuberkulose

Liste over Døde af Lunge

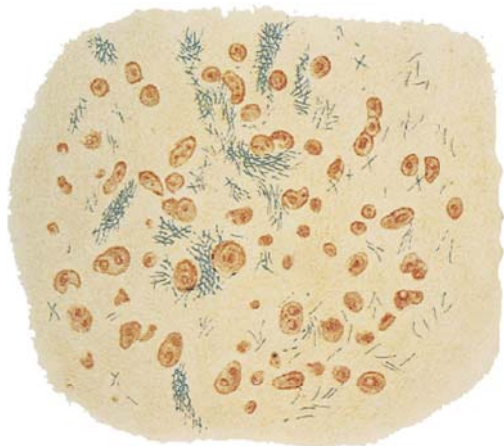
i *Jørn*

Måned og Dag.	Navn.	Mandens eller Sinders Navn.	Alder.	Opholdssted.	Diagnose.
<i>28/7 86</i>	<i>Nielga-Lauritzen</i>	<i>Fløgher Lauritzen</i>	<i>9 Aar</i>	<i>Niurestede</i>	<i>Lungesvindstot</i>
<i>3 11/7</i>	<i>Jens Kristian Val</i>	<i>Juuninos Von</i>	<i>9 Aar</i>	<i>Kastbjerg</i>	<i>Lungesvindstot</i>

skyldtes en helt bestemt bakterie, tuberkulosebakterien. Opdagelsen var et led i bakteriologiens dengang helt nye tanker om, at sygdom kunne forårsages af usynlige levende organismer. Listernes fokus på arvelighed er således et udtryk for, at der blev ved med at være tilsyneladende forskellige lægevidenskabelige opfattelser af tuberkulose efter opdagelsen af tuberkulosebakterien.

Helbredelse blev mulig

Indsamlingen af oplysninger om tuberkulosedødeligheden var et lokalt forsøg på skabe et pålideligt billede af forekomsten af tuberkulose. I den årrække listerne blev indsamlet (1886-1902), eksisterede der ikke en egentlig indsats mod tuberkulose.

Sådan tegnede Robert Koch tuberkulosebakterierne efter han første gang så dem i mikroskopet i 1882. Bakterierne, der er farvet blå, stammer fra en vævsprøve fra en lunge angrebet af tuberkulose.

Listerne ophører omtrent samtidig med, at den danske tuberkulosebekæmpelse for alvor tog fart. Omkring overgangen til det 20. århundrede begyndte man fra privat og offentlig side aktivt at gå ind

i forebyggelsen og bekæmpelsen af tuberkulose. Dette skete blandt andet gennem opbygningen af et omfattende sanatorievæsen. Det blev dog først muligt at helbrede tuberkulose i 1944.

tuberculose i Halvaaret *Luis - Drømmer 1886.*

distrikt

Den eller de behandlende Lægers Aaone.	Bemærkninger.
<i>Petersen</i>	<i>Phk: caverna dxt. Foralre røntg. 11/86 1sk. Berøg.</i>
<i>H. Høegh</i>	<i>{Tuberculis (Scarlatina seque). (Kodren dubioz) Lohren lipulata). Et reophuloi som Bern.</i>